

U DESET KORAKA DO USPJEŠNE REALIZACIJE EUROPSKOG PROJEKTA *BREAD: A LOAF OF EUROPE (KRUH - ŠTRUCA EUROPE)*

Ivana Šarić Šokčević
OŠ Hugo Badalić, Slavonski Brod
Republika Hrvatska

Sažetak:

Cilj je ovoga rada prikazati kako provesti uspješan europski projekt koji financira Agencija za mobilnost i programe EU te ilustrirati kako pomoću jedinstvenog iskustva obogatiti svakidašnjicu osnovne škole. U deset je koraka detaljno opisan postupak realizacije projekta, počevši od poziva na natječaj, pronalaska partnera, popunjavanja prijavne dokumentacije, načina odabira projekta i partnera, potpisivanja ugovora, provedbe projekta te završnog izvješća o kojem ovisi ocjena uspješnosti projekta na nacionalnoj razini. Svi su teorijski koraci popraćeni primjerima, oslanjajući se na multilateralni projekt pod nazivom *Bread: A Loaf of Europe (Kruh - štruca Europe)* u čiju je realizaciju uključena Osnovna škola Hugo Badalić iz Slavanskog Broda. Primjeri dobre prakse služe kao ilustracija, a u svrhu motiviranja učitelja, nastavnika i ravnatelja za uključivanje u ovu vrstu obogaćivanja školskih kurikuluma.

Ključne riječi: Agencija za mobilnost i programe EU, kreativnost, projekti u nastavi, razmjena učenika

Uvod

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju (EU) 1. srpnja 2014. godine širom su otvorena vrata novim obrazovnim standardima koji će učiteljima i nastavnicima neke nove izvore znanja učiniti dostupnijima. No i prije službenog ulaska u EU, neka su sredstva potrebna za izmjenu znanja i iskustva svima nama bila nadohvat ruke. Ponajprije se radi o novčanim sredstvima koja su neophodna za razvoj kvalitetnih projekata šire primjene. Hrvatska Agencija za mobilnost i programe Europske unije povlači već punih osam godina financijska sredstva iz pretpristupnih fondova EU-a, koja su strogo namijenjena unaprijeđenju područja obrazovanja, osposobljavanja, te rada u području mladih i sporta. U sklopu potprograma *Comenius*¹ Osnovna škola Hugo Badalić iz Slavanskoga Broda uspjela je povući sredstva za ostvarivanje europskog projekta pod nazivom *Bread: A Loaf of Europe (Kruh - štruca Europe)*. Na provođenju projekta sudjelovalo je šest zemalja partnera: Finska, Francuska, Hrvatska, Italija, Poljska, Turska. Projekt je realiziran kroz unaprijed zacrtane aktivnosti unutar svake škole te pomoću učeničkih razmjena. Naime, tijekom projektnog ciklusa održano je ukupno šest sastanaka svih šest zemalja, kako bi se učenici i nastavnici upoznali s kulturama i običajima partnera, provođenjem aktivnosti u pojedinim zemljama te raspravili o napretku koji je do određenog trenutka ostvaren na putu k zajedničkim ciljevima. Sve su aktivnosti financirane pomoću sredstava koja su dobivena od strane Agencije za mobilnost i programe Europske unije. No, najveća je nagrada svakako učenički angažman te oduševljenje koje su pokazali na putovanjima, u zajedničkim druženjima te izradi materijala u sklopu integriranih nastavnih dana, projektne nastave.

¹ Isti je sada priključen potprogramu pod nazivom *Erasmus+*: Novi program Europske unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport za razdoblje 2014. - 2020. (<http://www.mobilnost.hr/index.php?id=784>)

ve, dodatne nastave te izvannastavnih aktivnosti. Većina se sadržaja provodila na engleskom jeziku, ujedno i radnom jeziku projekta.

OD PRIJAVE DO OSTVARENJA USPJEŠNOG COMENIUS PROJEKTA

Učitelji i nastavnici često su visoko motivirani za prijavu i provođenje ovakvog projekta.

No, početna motivacije brzo se gasi zbog krive predodžbe o tome kako je potrebno prikupiti papira i dokumenata za samu prijavu i projektnu dokumentaciju za povlačenje sredstava iz EU. No to zasigurno nije uvijek tako. U većini se slučajeva ipak radi isključivo o neinformiranosti ili nedostupnosti informacijama. Iz navedenih razloga donosimo detaljni pregled kako projekt ovakvih razmjera može biti uspješno realiziran, koje smjernice treba ispoštovati, na koje smo prepreke nailazili te kako smo ih uspjeli otkloniti.

NATJEČAJ – SLUŽBENI POČETAK UTRKE

Prvi je korak javni poziv na natječaj koji se redovito objavljuje na stranicama Agencije za mobilnost i programe Europske unije. Često agencija i elektroničkom poštom na adresu škola prosljeđuje javne pozive, što se dogodilo i u našem slučaju (vidi prilog 1.). Postoje ukupno tri natječajna roka tijekom jedne kalendarske godine: zimski (siječanj), proljetni (travanjski) i jesenski (rujanski) rok. Važno je napomenuti da prijavitelji (najmanje dvije škole partneri) moraju ispunjavati sljedeći uvjet: biti osnovani u jednoj od država koje mogu biti:

- jedna od 28 država članica Europske unije,
- jedna od država koje su članice Europske ekonomske zone (EEA) i Europske slobodne trgovinske zone (EFTA): Island, Lihtenštajn, Norveška, Švicarska
- država kandidatkinja: Turska

Naša se škola javnim pozivom na natječaj 2012., koji je bio objavljen već u kolovozu 2011., odlučila na sudjelovanje te smo odlučili potražiti adekvatan projekt i partnere za siječanj rok. Isti je kasnije pomaknut za kraj veljače što i nije tako neuobičajno, ali ukazuje na to da je pravovremena informiranost ključ uspjeha. Zadane rokove treba pratiti jer su vrlo strogi i ne dopuštaju kašnjenja. Dakle, važno je proučiti sve uvjete natječaja kako bi se ustanovilo ispunjava ih škola te mogu li se ispoštovati traženi rokovi. S bzirom na činjenicu da Hrvatska još nije bila punopravna članica Europske unije za vrijeme ovog poziva na natječaj, pristupili smo mu kao zemlja kandidatkinja.

ODLUKA O VRSTI PARTNERSTVA

U okviru potprograma *Comenius* moglo se pronaći nekoliko vrsta partnerstava, među kojima su bila bilateralna partnerstva, multilateralna partnerstva te regio-partnerstva.

a) Bilateralna partnerstva (dvije škole na dvije godine)

U ovom se obliku partnerstva dvije škole obvezuju na provođenje projekta koji će trajati dvije godine. Jedna od država mora biti država Europske unije, radi se u manjim skupinama od 10 učenika i dva nastavnika ili većim skupinama od 20 učenika i četiri nastavnika, a minimalna učenička dob je 12 godina. Ovaj je tip partnerstva usmjeren na učenje stranoga jezika.²

b) Multilateralna partnerstva (tri ili više škola na dvije godine)

² Ovakav oblik partnerstva je bio isključivo dostupan u potprogramu *Comenius*, no u novome programu *Erasmus+* zamjena su Strateška školska partnerstva.

I ovaj tip partnerstva zahtijeva da barem jedna država bude punopravna članica EU. Mogu sudjelovati učenici i/ili (ne)nastavno osoblje, a ciljevi su stjecanje i usavršavanje vještina u temi na koju je projekt usmjeren, u uvjetima rada u grupi, društvenih odnosa, planiranja i provođenja projektnih aktivnosti te korištenja informacijsko-komunikacijskih tehnologija (IKT).³

c) Regio-partnerstva (trajanje dvije godine)

Posebnost je ovoga projektnog tipa sudjelovanje dviju regije od kojih svaka mora uključiti lokalnu ili regionalnu vlast, barem jednu školu i barem jednog lokalnog partnera (npr. sportski klub, muzej, poslodavca, itd.). Teme koje se nameću od šire su društvene važnosti kao, npr. inkluzija, nasilje u školama, rasizam i ksenofobija. Prijavu podnosi općina, grad ili županija. Odabrana zajednička tema uključena je u redovite školske aktivnosti i uvrštena u nastavni plan i program. Teme su usmjerene na učenike te se bave područjima kao što su umjetnost, prirodne znanosti, zaštita okoliša, kulturna baština, europsko građanstvo, korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije, sprečavanje rasizma, pedagoške i upravljačke teme i sl.⁴

Nakon pomnog razmatranja svih ponuđenih oblika partnerstva, naša se škola odlučila za multilateralno partnerstvo. Naime, koordinatorica projekta i ravnateljica škole zaključile su kako bi ovakvom obliku partnerstva učitelji, nastavnici i učenici najviše mogli pridonijeti, ali imati i koristi i jer bi radni jezik morao biti engleski. To bi se zasigurno pozitivno odrazilo na ukupan uspjeh učenika na tome području te bi predstavljalo jedinstvenu priliku za realizaciju učeničkih razmjena koje su kod nas rijetke. Mogućnost raznolikosti u pogledu odabira zemalja partnera bio je dodatni razlog radi kojega smo se odlučili upravo za takvu vrstu partnerstva.

REGISTRACIJA ŠKOLE

Najteže je pitanje, a ujedno i najvažnije, kako pronaći partnera (na najlakši mogući način). Jedna od klasičnih metoda je sudjelovanje na kontaktnim seminarima koji okupljaju predstavnike ustanova koje traže partnere. U svim većim gradovima Republike Hrvatske takvi se seminari redovito organiziraju iako su njihovi ishodi u vrijeme multimedijalnog doba pomalo upitni. Pouzdane metode koje su vremenski manje zahtjevne svakako su internetski portali, kao što su eTwinning, baza podataka Europske komisije ili baza podataka koju je osmislila država Bavarska. Svakako treba istaknuti portal eTwinning koji je namijenjen međunarodnoj suradnji i usavršavanju (ne)nastavnog osoblja te služi nastavnicima i učenicima za upoznavanje i suradnju s kolegama iz europskih škola. Prednosti su toga portala *fleksibilnost* jer sami određujete tempo koji vam odgovara, *jednostavnost* (za prijavu na portal nema papirologije) i *sigurnost* jer je eTwinning sigurno i provjereno online okruženje za učitelje, nastavnike i učenike zbog kvalitetnog programa zaštite podataka. Zanimljivo je činjenicu da je prijava na portal brza i jednostavna za sve generacije koje se koriste navedenim alatom.

Zbog gore navedenih razloga naša je škola odabrala upravo eTwinning za pronalazak škole partnera. Koordinatorica projekta otvorila je svoj korisnički profil na eTwinningu, koji je vrlo sličan profilima danas poznatih društvenih mreža, putem kojeg je kratkim opisom dala sve potrebne podatke o tome u kakvom projektu škola želi sudjelovati, koji profil partnerska škola treba zadovoljavati te što od tih projekata očekuju.

Ne moraju svi korisnici eTwinninga biti zainteresirani za formalne oblike projekta koji se ostvaruju putem agencija nego se često javljaju i učitelji koji su zainteresirani za neformalni

³ Ovakav oblik partnerstva je bio isključivo dostupan u potprogramu *Comenius*, no u novome programu *Erasmus+* zamjena su Strateška školska partnerstva.

⁴ Ovakav oblik partnerstva bio je isključivo dostupan u potprogramu *Comenius*, no u novome programu *Erasmus+* postoji zamjena za isti u sklopu Strateških školskih partnerstva te je naglasak na istim temama, posebno na suzbijanju ranog napuštanja škole.

oblik komuniciranja. Dakle, njihov cilj nije povući sredstva iz fondova nego, primjerice pronaći školu s kojom žele uspostaviti razmjenu učeničkih pisama za nadolazeće blagdane kako bi ih motivirali za pisanje na stranom jeziku.

Naš je cilj bio jasan, pronaći partnera školi za multilateralno partnerstvo. Ubrzo nakon otvaranja profila počeli su se javljati učitelji i nastavnici iz svih krajeva Europe, a među njima je bio učitelj defektolog iz malog mjesta s juga Francuske. Koordinator je u svojoj školi i već dvije godine razrađuje i dorađuje projekt pod nazivom *Bread: A Loaf of Europe (Kruh - štruca Europe)* koji su sada putem eTwinninga, reklamirali. Tema je projekta kako kruh, namirnicu koja je svima dostupna, na zdrav način integrirati u svakodnevnu prehranu. U trenutku kada se naša škola odlučila na sudjelovanje u ovome projektu, bilo je uključeno već ukupno pet partnerskih škola iz Francuske, Finske, Italije, Poljske i Turske. S obzirom na to da je naša škola savršeno odgovarala profilu škole kakvu traže, brzo smo se dogovorili te priključili gotovom projektu kojem smo s vremenom uspjeli dati i svoj pečat te kvalitetno pridonijeti njegovoj realizaciji.

ODLUKA

Traženje partnera može biti dugotrajan proces. Svakako nije preporučljivo dočekati kratak rok prijave jer popunjavanje prijavnog obrasca zahtijeva vremena kako bi se sve postojeće ideje te neke formalnosti, kao što su podatci o školi i sl., mogle usuglasiti te po potrebi izmijeniti i preoblikovati. Agencija ne oprašta ni najmanje pogriješke u formalnostima vezanima za samu dokumentaciju.

Nakon pronalaska partnera bitno je dogovoriti zaduženja kako bi od samoga početka bilo jasno tko je za koji dio plana i programa rada zadužen. Ako se radi o kvalitetno izrađenom projektnom nacrtu, ne bi smjelo biti problema jer su smjernice u većini slučajeva kvalitetno postavljene i razrađene. Kako bi se detalji što preciznije i kvalitetnije izradili, moguće je organizirati i sastanak s potencijalnim partnerima, koristeći financijsku potporu u okviru pripremnog posjeta. Moguć je samo jedan pripremi posjet po potencijalnom projektu.

Nekoliko mjeseci prije našeg priključenja projektu, naši su se partneri sastali na pripremnom susretu, stoga nije bilo mogućnosti po drugi put organizirati susret, no u našem slučaju to nije bilo ni potrebno jer je projektna dokumentacija bila jasno razrađena, s jasnim ciljevima i podjelom zadataka. Pojediniosti o kojima je trebalo raspraviti potrudili smo se s partnerima razjasniti učestalim videokonferencijama (*Skype*). Bitno je bilo voditi računa o sitnim formalnostima kao što su, na primjer različiti nazivi za određene strukture unutar pojedinih obrazovnih sustava ili o pojedinim promjenama unutar samih školskih sustava pojedinih zemalja s kojima smo unaprijed bili upoznati. Tako je, primjerice u Turskoj za vrijeme trajanja projektnog ciklusa došlo do cjelovite reforme školstva unutar koje su se dogodila pripajanja pojedinih škola te je postojala opasnost od umanjenja bodova od strane ocjenjivača.

POPUNJAVANJE OBRASCA ZA PRIJAVU

Početak i kraj svakog kvalitetnog projekta nije samo projektna dokumentacija kojom se služi u samom provođenju projekta nego prije svega prijavni obrazac koji će biti temelj za dobivanje željenih sredstava. Prijavni obrazac za školska partnerstva, koji zajedno popunjavaju svi partneri na projektu, obuhvaća više od 50 stranica teksta te je pisan na radnom jeziku oko kojeg su se prethodno usuglasile škole partneri. Obrazac obuhvaća opće podatke o školama (naziv, adresu, podatke o odgovornoj osobi, OIB i sl.), opis ustanove prijavitelja (klasifikaciju škole, strukturu učenika, nacionalne manjine i druge posebnosti), opis partnerskih ustanova, opis projekta partnerstva, glavne značajke projekta, način provedbe projekta, planirane projektne aktivnosti te željeni način financiranja projekta.

U ovome je dijelu bilo iznimno bitno uvjeriti ocjenjivače projekta zašto bi baš naša škola trebala sudjelovati u projektu te kako smo se i na koji način već uključili ili bili povezani s na-

vedenom temom, koje preduvjete za provođenje projekta imamo, koje će to učinke imati na budući rad škole te u kojoj su mjeri učitelji, nastavnici, a ponajprije učenici, motivirani za navedeni oblik projekta. S obzirom na činjenicu da je naša škola sudjelovala u pilot-projektu *Univerzalne sportske škole* koji je organiziralo Ministarstvo odgoja, obrazovanja i sporta, a zadatak je bio promoviranje zdravog načina života te se projektna tema o zdravoj prehrani nadovezuje na prethodni projekt. Stoga smo bili uvjereni kako ćemo uspjeti dobiti odobrenje za rad na projektu. Nadalje, velik broj učenika naše škole (više od 75%) svakodnevno se hrani u školskoj kuhinji čiji jelovnik još uvijek kreiraju učitelji te bi stoga mogli pridonijeti stvarnim promjenama u prehranbenim navikama učenika. Zanimljivo je da nije mogla ni činjenica da su svi tehnički preduvjete za provođenje projekta bili ispunjeni: obje školske zgrade (matična i područna) sukladno su opremljene za sve aktivnosti koje su se trebale provoditi u školskoj kuhinji.

ODOBRENJE NACIONALNE AGENCIJE

Postupak odobravanja samog projekta nakon što prijava bude dostavljena na adresu Agencije za mobilnost i programe EU, provodi se detaljno na sljedeći način. Prvo prijava prolazi provjeru kvalitete Nacionalne agencije koordinatora u čijoj su komisiji vanjski stručnjaci. Nacionalna agencija koordinatora unosi rezultat kvalitativne procjene projekta u zajedničku bazu podataka partnerstva Europske komisije, a Europska komisija izrađuje bodovnu listu. Na temelju bodovne liste određuje se koji će se projekti sufinancirati te naša Nacionalna agencija dodjeljuje financijsku potporu.

U našem se slučaju radilo o francuskoj Nacionalnoj agenciji, a treba reći je od predaje prijave do objavljivanja rezultata prošlo vremensko razdoblje od približno pet mjeseci. Dakle, rok za podnošenje prijave bio je 20. veljače 2012., a rezultati su objavljeni krajem srpnja iste godine. Ugovori su potpisani 31. kolovoza 2012.

POTPISIVANJE UGOVORA I ISPLATA

Financijska potpora služi za ostvarivanje mobilnosti i lokalne projektne aktivnosti. Pod pojmom jedne mobilnosti podrazumijeva se put jedne osobe u inozemstvo koja ide u posjet ustanovi partnera ili je prisutna na nekom događanju u sklopu Programa za cjeloživotno učenje, a u svrhu provođenja projektnih aktivnosti. U završnom je izvješću potrebno dokazati da je izveden minimalni broj planiranih mobilnosti te da su izvršene sve planirane aktivnosti kao i da je ostvaren cilj projekta. S potpisivanjem ugovora o ostvarivanju projekta između Agencije za mobilnost i programe EU te odgovorne osobe koja zastupa škola (ravnatelj/ica) započinje formalni početak projektnog ciklusa.

Tablica 1. Način financiranja partnerstva⁵

	Broj mobilnosti	Iznos sredstava
Multilateralna partnerstva	4	8,000 €
Multilateralna partnerstva	8	11,000 €
Multilateralna/Bilateralna partnerstva	12	14,000 €
Multilateralna/Bilateralna partnerstva	24	22,500 €

S obzirom na projektnu dokumentaciju te u dogovoru s partnerima, naša se škola odlučila na 24 mobilnosti (16 učenika i 8 nastavnika) i tako ostvarila mogućnost povlačenja sredstava u ukupnom iznosu od 22.500 eura. Mobilnost se nakon potpisivanja ugovora više ne može mijenjati te se prema ispunjenju te brojke mjeri uspješnost samog ishoda projekta.

⁵ Navedeni su iznosi koji su u vrijeme postojanja potprograma *Comenius* bili aktualni, a oni su sada u sklopu *Erasmus+* programa i strateških školskih partnerstva izmijenjeni.

Omjer između učenika i učitelja/nastavnika je samo okviran te je podložan promjenama koje Agencija priznaje.

PROVEDBA PROJEKTA – DVIJE GODINE

Projektni ciklus traje ukupno dvije godine te se mobilnosti ostvaruju projektnim sastancima među školama. Dakle, radi se o razmjeni osoblja i učenika uključenih u projektne aktivnosti (npr. razmjena nastavnika, studentski posjeti, razmjena učenika), razmjeni iskustava i dobre prakse sa školama partnerima iz inozemstva. Uključen je terenski rad i projektno istraživanje, izrada, objava i diseminacija publikacija koje se odnose na zajedničke aktivnosti, izrada tehničkih predmeta, crteža, umjetničkih predmeta, priredbe (npr. kazališne drame, mjuzikli), organizacija izložbi, izrada i diseminacija informativnog materijala, *Comenius dan* te vrlo bitna jezična priprema sudionika.

Projektni je ciklus za naš projekt pod nazivom *Bread: A Loaf of Europe (Kruh – štruca Europe)* započeo 31. kolovoza 2012. godine, a završio je 31. kolovoza 2014. godine. Kako bi što kvalitetnije krenuli s radom, na početku je ravnateljica škole osnovala radnu skupinu s ukupno 10 nastavnika različitih profila, od učitelja razredne nastave do predmetnih nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture, biologije, kemije, informatike, hrvatskoga jezika, stranoga jezika, knjižničara, pedagoga škole, kuhara te spremačica. Raznolika je skupina bitna za kvalitetno provođenje projekta jer je jedna od značajki projekta prodiranje u sve dijelove školskog života te promjene do kojih se ostvarivanjem cilja dolazi. Na prvim je sastancima dogovoreno da će se raditi detaljni plan i program rada za svaki mjesec te će se prema globalnom planu i programu rada projekta pojedine aktivnosti realizirati unutar škole.

Prema sklonostima te određenim sposobnostima i vještinama, učitelji i nastavnici su sa svojim učenicima u posebnim skupinama i na nastavnim satima gdje su se određene teme mogle integrirati, pokušali realizirati pojedine zadaće. Jedna od važnih aktivnosti bila je anketa koja je bila vezana za prehrambene navike učenika i kojom se utvrdilo početno stanje znanja učenika. Na kraju projekta ponovlja se anketa koja će pokazati jesu li učenici uspjeli promijeniti svoje prehrambene navike nabolje, što bi svakako ukazivalo na uspjeh u pogledu ciljeva projekta.

Nadalje, trebalo je osmisliti igru, s adekvatnim pravilima i tehničkom obradom, za koju će svi učenici uključeni u projekt dati svoj doprinos u obliku pitanja te će na taj način učenici bolje upoznati svoje zemlje partnere. Pitanja su svrstavana u kategorije: zemljopis, povijest, običaji i vrste kruha. Svaka je zemlja izrađivala svoja pitanja te će se na kraju testirati znanje zemalja partnera o pojedinim zemljama. Kako svaki Comenius projekt mora pratiti i prepoznatljiv znak, za potrebe ovoga projekta izrađena je maskota koja je pratila sudionike na svim putovanjima i aktivnostima u školama. Svaka je škola dobila istu maskotu, koja je slikana s učenicima na raznim aktivnostima te je time dokumentirano što se sve radilo. Izabran je i svojevrsni logo projekta za koji je održan likovni natječaj na kojem su pobijedili učenici iz Italije.

Jedna od glavnih zadaća bila je osmisliti kuharicu u obliku spomenara u kojem bi svaka zemlja zabilježila sve recepte koje su uspjeli prikupiti tijekom projektnog ciklusa. Cilj je objediniti sve kuharice u jednu zajedničku koja će služiti kao uspomena na sve ono što su vrijedne ruke naših učenika, baka, majki, učitelja, spremačica i svih ostalih sudionika uspjele pronaći. Učenici su se posebno potrudili oko vizualnog dojma kuharice kako bi što više zadivili svoje partnere te uljepšali trajnu uspomenu koja će ostati u vlasništvu svih sudionika.

Kada je to bilo moguće, organizirane su izrade kruha, slastica i jela prema receptima koje su učenici pojedinih zemalja uspjeli prikupiti. Izrađen je i velik broj prezentacija pa su tako primjerice, učenici pod vodstvom koordinatorice za mjesec rujan 2012. godine na dodatnoj nastavi engleskog jezika izradili prigodne prezentacije na temu *Hrvatska i naše zemlje partneri* jer je prvi korak bio upoznati kulturu, jezik i običaje pojedinih partnerskih zemalja.

Posebno su uzbudljiva bila putovanja na kojima su sudjelovali učenici koji su bili vrlo uzbuđeni. Dogovor među partnerima bio je da učenici budu smješteni u obiteljima te je prema kratkoj osobnoj iskaznici i motivacijskom pismu učenika svaki učitelj za svog učenika potražio odgovarajućeg partnera. Iskustva učitelja, učenika i njihovih roditelja i više su nego odlična.

Veliki je ispit zrelosti bio sastanak koji je održan u Hrvatskoj u svibnju 2013. godine. To je bio prvi susret s velikim brojem sudionika. Trebalo je ne samo cjelokupno osoblje škole nego i lokalnu zajednicu (županiju, grad Slavonski Brod) te druge ustanove (npr. Glazbenu školu) angažirati kako bismo našim partnerima pokazali svu raznolikost koju nudi naš kraj. U sklopu službenog programa organizirano je razgledavanje Slavenskog Broda, ali i izlet u eko/etnoselo Stara Kapela te u Đakovo gdje smo posjetili katedralu i đakovačku ergelu poznatu širom Europe.

Širom smo otvorili vrata naše škole za sve zainteresirane u sklopu *Dana otvorenih vrata OŠ Hugo Badalić*. Učitelji i nastavnici organizirali su radionice kako bi partnere upoznali s našom kulturnom baštinom, jezikom, glazbom i običajima koji krase ovaj kraj te ga čine posebnim. Sve navedene aktivnosti bile su primjereno medijski popraćene, u tisku (*Posavska Hrvatska*), i na televiziji (SBTV, HRT) koja je također pokazala velik interes za ovu vrstu događanja.

Budući da je u radionicima velik broj sudionika, bilo je potrebno nekoliko mjeseci unaprijed razmisliti o pojedinim aktivnostima te ih je trebalo i više puta doradivati. Naposljetku, trud se isplatio te je evaluacija posjeta Hrvatskoj potvrdila kako su naši partneri bili pozitivno iznenađeni ljepotama našega kraja te su priznali kako smo uspjeli neke njihove predrasude u potpunosti srušiti.

S obzirom na to da se nalazimo na kraju projektnog ciklusa, u svibnju ove godine sprema se Festival kruha čiji će domaćini biti koordinatori iz Francuske. Festival kruha završna je manifestacija s kojom službeno završavaju aktivnosti vezane za projekt te će se tom prilikom prikazati svi rezultati u obliku proizvoda koji su do sada napravljeni. Osmišljen je na način da će svaka zemlja imati svoj štand na kojem će izložiti sve ono što je napravljeno tijekom projektnog ciklusa, od spomenara, vrsta kruha, plakata, fotografija, maskote, audioigrica, videoigrica itd. Učenici i učitelji već mjesecima marljivo rade te se pripremaju za veliku završnicu.

IZVJEŠĆE O NAPRETKU

U izvješću o napretku škola je dužna dokazati kada i kako su dosadašnje mobilnosti i aktivnosti u sklopu projekta provedene, opisati moguće poteškoće na koje su sudionici nailazili te kako su rješavale. Vrlo je bitan dio i financijsko izvješće koje govori o tome koliko je novca potrošeno te u detalje pomoću odgovarajućih računa dokumentira namjensko trošenje za projekt namijenjenog novca.

S obzirom na činjenicu da je u našoj školi tijekom prvog projektnog ciklusa došlo do promjene u vođenju škole, došlo je i do nekih promjena u organizacijskom smislu jer je novo vodstvo imalo potrebu svoje ideje, primjedbe i sl. unijeti i u ovaj segment. Nadalje, zbog nedovoljne komunikacije i nemogućnosti da se problemi do kraja razriješe, moralo je doći do promjene u omjeru mobilnosti između učenika i učitelja, nažalost, u korist učitelja. Naime, nakon što je projekt bio odobren, odlučeno je kako će se prvi sastanak u Turskoj održati bez učenika jer su nekim partnerima za vođenje učenika bile potrebne posebne potvrde s obzirom na to da Turska nije formalna članica EU. To je uvelike otežavalo situaciju i u našoj školi kada je u pitanju plan o učeničkoj razmjeni. Iz financijskih razloga odlučeno je da će se i u Finsku putovati bez učenika te smo o tome morali izvijestiti Agenciju u navedenom izvješću, no te činjenice nisu negativno utjecale na ocjenu o napretku koja je bila pozitivna. Stručni tim Agencije ocijenio je da su sve planirane aktivnosti bile u skladu s prijavom, svi su rokovi ispoštovani te je i broj planiranih mobilnosti, iako ne i omjer, zadovoljavajući. Nekoliko dana nakon primitka pozitivne ocjene završnog izvješća Agencija nas je telefonski kontaktirala jer tako vodi politiku

nadzora, kako bi još jednom provjerila na koji se način vodi projekt. I taj dio je uspješno odrađen te na kraju projektnog ciklusa očekujemo još jednu provjeru od strane Agencije koja zadržava pravo na trenutni pristup ukupnoj projektnoj dokumentaciji, uključujući račune te potvrde o sudjelovanjima na sastancima koje su jedini valjani dokaz kako je mobilnost ostvarena. Temeljem ugovora narednih pet godina podliježemo nadzoru od strane agencije koja zadržava pravo u navedenom vremenskom roku zatražiti provjeru ukupne dokumentacije.

ZAVRŠNO IZVJEŠĆE – ISPLATA PREOSTALIH FINANCIJSKIH SREDSTAVA

Svaki sudionik u projektu dužan je na kraju projektnog ciklusa (nakon dvije godine) podnijeti završno izvješće na za to predviđenom obrascu te na taj način uvjeriti agenciju kako su mobilnosti, a time i ciljevi projekta ostvareni. Financijskom se dokumentacijom dokazuje kako su dobivena sredstva namjenski trošena. U slučaju da nije ostvaren planiran broj mobilnosti, projekt se smatra neuspješnim te se sudionik za to financijski kažnjava. O prihvaćanju ili neprihvatanju završnog izvješća škole ovisi i zadnja isplata sredstava (ukupno 20%) koja se mogu namjenski koristiti za potrebe škole ili se mogu vratiti sredstva koja su za provedbu projekta bila potrebna.

Podsjećamo, u našoj smo se školi odlučili za multilaterani projekt s ukupno 24 mobilnosti (16 učenika, 8 nastavnika), dakle, s početkom projektnog ciklusa dobili smo 18.000 eura u kunsjoj protuvrijednosti. Preostalih 4.500 eura bit će isplaćeno nakon prihvaćanja završnog izvješća. Prvi će dio sredstava prema trenutnom stanju računa biti dovoljan za pokrivanje troškova vezanih za provedene aktivnosti u školi, provedene mobilnosti te sastanak koji je održan u Hrvatskoj. Drugi će se dio sredstava moći uložiti u dodatnu opremu škole, zajednički izlet, edukacijske seminare i sl.

ZAKLJUČAK

Ovaj primjer dobre prakse dokazuje kako je i na razini osnovne škole moguće uključiti se u povlačenje sredstava iz fondova Europske unije kako bismo obogatili naše škole, ne samo tehničkom opremom nego i novim znanjima, vještinama i motivacijom. Još smo jednom u mogućnosti dokazati učenicima kako je njihovo znanje u svakodnevnim situacijama primjenjivo i cijenjeno. Pojedine je aktivnosti moguće integrirati u gotovo sve nastavne predmete te na taj način obogatiti plan i program rada svakog pojedinog predmeta. Uz ovakvu projektnu dokumentaciju moguće je uključiti sve dobne skupine. Mladi su matematičari, primjerice pretvarali grame u kilograme kako bi olakšali starijim kolegama rukovanje vagom, ali su na taj način i oni sudjelovali te dali svoj doprinos bez kojeg možda upravo taj recept ne bi uspio. Kroz praktične radove stečeno znanje i vještine postaju za učenike još korisnije i dugotrajnije. Poseban je naglasak bio na samostalnom učeničkom radu, kao što je bila izrada prezentacija, plakata, ukrasa, pravljenje pekarskih proizvoda uz nadzor kuhara škole ili učitelja. Takav oblik rada zahtijeva dodatni trud i napor učitelja i nastavnika čija je uloga savjetodavna i moderatorska. Pri tomu oni nerijetko nailaze na prepreke koje mogu djelovati demotivirajuće, ali uz svesrdnu suradnju skupine stručnjaka Agencije za mobilnost i programe EU te njihove redovite sastanke, moguće je sve poteškoće uspješno ukloniti. S lakoćom se uz njihovu pomoć može doći do svih potrebnih informacija koje su prijeko potrebne svim sudionicima, no posebice onima koji po prvi put sudjeluju u projektu s dužim trajanjem projektnog ciklusa, a time i zahtjevnijim zadaćama i ambicioznijim ciljevima. Teorijske smjernice koje su opisane, mogu pomoći svima onima koji se žele uključiti u ovu vrstu aktivnosti, ali su za to nedovoljno informirani.

Posebno treba naglasiti kako svaki europski projekt stvara posebno ozračje u kojem se potiču tolerancija i zajedništvo u različitosti. Učenici na ovaj način imaju priliku izravno komunicirati s pripadnicima druge kulture, vjeroispovijesti, boje kože, nacionalne pripadnosti što će zasigurno dodatno pripomoći u razvijanju osobnosti i međusobnog uvažavanja. Stereotipi koji

su prema anketama postojali kod učenika, a možda i kod učitelja, nepovratno su izbrisani te su njihovo mjesto zauzeli pozitivni stavovi o tome kako smo *svi mi isti, uz pokoju kozmetičku izmjenu*.

LITERATURA

Staatsinstitut für Schulqualität und Bildungsforschung. *EU-Bildungsprogramm*. München, Preuzeto 26.10.2014. s: www.eu-bildungsprogramme.info

Agencija za mobilnost i programe EU. *Poziv na natečaj 2012 –EAC/27/11*. Zagreb, Preuzeto 09.08.2011. s: www.mobilnost.hr.

Ten Steps to a Successful Implementation of the European Project Bread: A Loaf of Europe

Summary: The aim of this article is to show how to realize a successful European project financed by the Agency of Mobility and EU programmes, in order to enrich the schools' daily routine. Within ten step it is shown in detail how such a project can be realized – from the Call of Proposals, through searching for and finding partners, filling in the application form, the best way to choose a suitable project and its partners, signing of the contract, project realization, and finally, the final progress report crucial for the project's success. All of the steps are described theoretically and are practically illustrated with examples from the Comenius project *Bread: A Loaf of Europe*, conducted by the elementary school Hugo Badalić in Slavonski Brod, Croatia. It may be used as a good practice example and illustration for motivating teachers and headmasters at different levels for getting involved into enriching extracurricular activities.

Key words: Agency of Mobility and EU programmes, creativity, project-oriented classes, student exchange

In 10 Schritten zur erfolgreichen Realisation des europäischen Projekts Bread: A Loaf Of Europe (Das Brot – Das Laib Europas)

Zusammenfassung: Das Ziel dieser Arbeit ist es zu zeigen, wie man ein Europäisches Projekt mit der finanziellen Unterstützung der Agentur für Mobilität und EU-Programme Kroatiens erfolgreich durchführen, und somit den Schulalltag bereichern kann. In insgesamt zehn Schritten wird ausführlich dargestellt, wie das Projekt realisiert wurde, von der öffentlichen Ausschreibung, Partnersuche, Entwurfsdokumentation, Projekt- und Partnerwahl, Vertragsunterzeichnung, Projektdurchführung bis zum letzten Qualitätsbericht, der für den Erfolg des gesamten Projekts von großer Wichtigkeit war. Alle theoretischen Grundlagen sind mit praktischen Beispielen belegt, die auf das Projekt der Grundschule Hugo Badalić aus Slavonski Brod, Kroatien, unter dem Namen *Das Brot: Das Laib Europas (Bread: A Loaf of Europe)*, zurückzuführen sind. Das Projektbeispiel dient als Illustration praktischer Anwendbarkeit im Schulalltag, aber auch als Motivation für Lehrer und Schulleiter, die an der zusätzlichen Bereicherung des Schulcurrikulums arbeiten wollen.

Schlüsselbegriffe: Agentur für Mobilität und EU-Programme, Kreativität, projektorientierter Unterricht, Schüleraustausch